

OD ISTOG PISCA

DECA VREMENA

DECA PROPASTI

ADRIJAN ČAJKOVSKI

Preveo
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

Adrian Tchaikovsky
CHILDREN OF RUIN

Copyright © Adrian Czajkowski 2019
Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Pola

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*„Ako vremena klice videti ste kadre,
I znate koje će zrno da klija, a koje ne...“**

Vilijam Šekspir, *Magbet*

---

* Prevod: Velimir Živojinović; Vilijam Šekspir, *Sabrana dela*, Beograd, 2011. (Prim. prev.)

PROŠLOST PRVA
SAMO JOŠ JEDNO POSTANJE

1

Toliko priča započinje buđenjem. Disra Senkovi je spavao decenijama. Nešto nalik na životni vek prošlo je kod kuće dok je on spavao; delić životnog veka prošao je oko njegovog nesvesnog tela, vreme stisnuto niz nagib relativnosti time što se bližio brzini svetlosti. Za njega, međutim, vreme nije postojalo, i nije bilo ničeg osim nesvesti u odaji za hibernaciju. U to doba umeli su takve odaje da prave.

Senkovi je odabrao način na koji će se probuditi. Neke njegove kolege – one koje je smatrao nemaštovitijima – dopustili bi da im se serviraju ključni podaci o misiji, novosti od kuće, metrika iz broda, kako bi mogli da iskoče iz hladnog spavanja uma punog podataka, spremni da zauzmu svoja mesta i preduhitre dan. Komično je bilo to da je rad koji ih je čekao nalagao decenije i decenije. Senkovija većina njegovih kolega nije ni najmanje impresionirala.

Umesto toga, paradoksalno, on je sebe probudio snom.

Plutao je u vodi toplog čistog Koralnog mora koje još od mnogo pre njegovog rođenja nije postojalo u tom devičanskom stanju. Sunce se probijalo kroz vodu kao nebrojeno mnoštvo safira. Ispod njega, Veliki koralni greben, koji je bio rekonstruisan na osnovu njegovih najboljih pretpostavki, prostirao se u raznobojnom izobilju, u crvenoj, ljubičastoj i zelenoj dokle god je oko moglo da

dosegne, nalik na vanzemaljski grad. Život se kovitlao koralnom metropolom u mahnitom kretanju, plivanju, odbacivanju, plutanju, puzanju. Blago se okrenuo, bacivši blagonaklon božanski pogled na svoju tvorevinu, delom usnuo, delom svestan da sanja, tako da je osećao radost zbog toga što je sve to dočarao, ali bez bola zbog saznanja da je original nestao mnogo pre njega.

Konačno, jedan od njegovih specijalnih prijatelja oglasi svoje prisustvo, iskobeljavši elastično telo iz pukotine u stenju da bi se oprezno zanjihao prema njemu. Oči nalik na njegove i drugačije od njih posmatrale su ga s nekom vrstom surogata mudrosti kakav priroda inače daruje samo sovama. To – utvrđivanje pola oktopoda nije bio lak zadatak u ovim okolnostima – pruži jedan pipak prema njemu, Adam svom božanstvu, a on pusti da mu šaka zapluta polako prema tom dodiru, da ga prihvati.

Bio je to dobar san. Lično ga je programirao, stvorivši kompleksan sled mentalnih stimulacija koji se oslanjao na njegova konkretna sećanja i mešao ih u nešto polunovo. I dalje je to ličilo na san, nestvarno, ali tome je i stremio, tako da je bilo u redu. Takođe je morao da sa znatnom domišljatošću hakuje brodske računare kako bi to omogućio, s obzirom na to da susreti s morskim životinjskim svetom nisu bili na meniju *à la carte* za izbor sekvence buđenja. Nije bilo teško usaditi neurološki sled u brodsku bazu podataka, već obrisati sve tragove petljanja s tim. Mada, dotad je on već mnogo puta ulazio u sisteme misije i izlazio iz njih a da niko to nije primećivao. Senkovi je došao do zaključka da je Inicijativa za teraformiranje kod kuće bila veoma šljampava što se tiče digitalne sigurnosti, a onda je dokono slegnuo ramenima i prionuo na sopstveno čačkanje. Na kraju krajeva, šta je najgore moglo zbog toga da se dogodi?

Dok je putovao kroz virtuelnu arhitekturu protokola misije, Disra Senkovi se takođe suočio sa Disrom Senkovijem, ili makar sa profilom posade i procenom koja je išla uz to ime. Dok se za čitavu posadu podrazumevala ekstremna tehnička stručnost, njega je zanimalo da vidi rezultate procene sopstvene ličnosti. Za više-decenijsku misiju poput ove postojala su dva glavna pola, koji su

vukli u suprotnim smerovima. Jedan se odnosio na to koliko dobro član posade može da izađe na kraj s radom u izolaciji u dugim vremenskim periodima, i koliko može da toleriše odvojenost od velike mase čovečanstva i toka ljudske istorije. Tu je prošao sjajno. Drugi se odnosio na rad u skućenom prostoru kraj drugih ljudskih bića od kojih jednostavno ne možete da umaknete, i užasnua se kada je video koliko je bio blizu odbijanja samo na osnovu toga. Senkovi je sebe smatrao prijaznim, otvorenim čovekom. Od svoje devete godine radio je na izgradnji pseudointeligencija s kojima bi mogao da razgovara, i zar se nije on – više nego bilo ko drugi u posadi – okruživao ljubimcima kod kuće? Zar je postojala bolja indikacija za to koliko je on bio topla i privržena ljudska priroda? Imao je devetnaest akvarijuma, tri dovoljno velika da u njih zaroni. Mnoga tamošnja vodena bića bila su mu kao bliski lični prijatelji. Kako je iko mogao da ga smatra asocijalnim, a kamoli da iznese sve te nepoštene i uvredljive komentare?

Zezao se, naravno. Oni su mislili na ljudske prijatelje, a to mu nikad nije bila jača strana. Opet, imao ih je nekoliko, i radio je dobro u okruženju fokusiranom na zadatke gde su svi bili usredsređeni na zajednički cilj. A kad se radilo o odmoru i rekreaciji, pa, ako već nije bio život i duša žurke, makar nikome nije gazio na žulj. A po njegovom skromnom mišljenju, nije bilo živog ljudskog bića koje je više uživalo u šalama od njega; jedino što njegove nikome drugome nisu bile smešne.

U svakom slučaju, njegova opšta društvena bezazlenost bila je taman dovoljna, pridodata neporecivoj sposobnosti, da ga prime u posadu, a onda ga je neka kombinacija procena i kompjuterskih subrutina izbacila na poziciju šefa tima za teraformiranje, jednu ispod mesta vrhovnog zapovednika, jer ako već imate malo poremećenog genija u timu, verovatno je bolje pustiti ga da kormilari nego da vesla. To je zaista bio komentar psihologa koji je preporučio unapređenje i Senkovi je, ušavši i u tu datoteku, izuzetno cenio to kao kompliment.

Ali sada im je bio potreban budan. U tom nestvarnom okeanu on se naprezao, ali dodir pipka nikada mu nije dosego do prsta,

a svi njegovi ljubimci odavno su već bili mrtvi i nestali na Zemlji, koja se nalazila da udaljenosti većoj od trideset svetlosnih godina.

Disra Senkovi otvori oči, svestan da je blaženi osmeh prešao iz sna i još mu je bio na licu. Osećao se osvežen i spreman da započne dan. Brzi upiti za brodske sisteme uverili su ga da su stigli, da je njihovo dugo hladno putovanje okončano, usporavanje završeno. On se uspravi, protegnu (više forme radi nego iz bilo kakve potrebe, ali on je navikao da radi kojekakve stvari zato što ih *ljudi rade*, kao ustupak senzibilitetu njegovih kolega). On niti je bio sam u svom odeljku za spavanje, niti je bio okružen žamorom probuđene posade. Umesto toga, publika za njegov nastup sastojala se od samo jedne osobe: Jusufa Baltijela, vrhovnog zapovednika.

„Šefe“, pozdravi ga Senkovi. Nedostatak konteksta za to što ga je Baltijel posmatrao kako se budi bio je uznemirujući. Senkovi je voleo da kontroliše uzroke i posledice i obično je bio dovoljno pametan da izbegne iznenađenja. Ponovo je poslao upit brodu i ustanovio da je većina podataka pod embargom, blokirana za njega, blokirana za svakoga osim za samog Baltijela. *To nije dobro.*

„Potrebno mi je dodatno mišljenje“, reče mu Baltijel.

„Da pogađam, planeta nije tamo?“ Bio je to vic sa samim prvim egzozondama – ponekad su podaci govorili da postoji planeta tipa Zemlje, ali indikatori su bili samo gomila drugih faktora koji su se zaverili da odaju takav utisak. Naravno, sonda je zaista bila ispaljena, a pošto je ubrzavala mnogo jače nego što je to mogao brod s posadom, proverila je da li je planeta pogodna za teraformiranje zaista tamo i izvestila ih o tome. Oni valjda ne bi poslali misiju s posadom tek tako. Senkovi zaista nije želeo da se okrene i vrati kući.

„Planeta je tu.“ Tek je sada Senkovi primetio neobičnu napestost u Baltijelu, čoveku koji je generalno sasvim vladao sobom. Praktično je vibrirao kao okinuta žica. „Planeta je tu“, ponovi on. „Ali tu je i problem. Za sada to prikrivam, ali prevelik je da bih sam odlučio. Treba i ti da vidiš.“

Usled embarga – a Senkovi je smatrao da je to bio detinjast postupak – morali su bukvalno da odu do vrhovne komande i vide

stvar zbog koje je Baltijel bio toliko uzrujan. Svi ostali su i dalje bili mirni, na ledu. Koga je onda ovo zavereničko zamajavanje trebalo da obmane? Neprekidno je zapitkivao sistem kako bi saznao šta može a šta ne, jer računar nije mogao da mu kaže šta je sve zabranjeno sve dok ga on ne bi pogodio u žicu, pa bi ovaj začutao. Stvarno hodanje od jednog mesta do drugog bilo je, ako Senkovija neko pita, nešto čega je budućnost trebalo odavno da se reši, a njegove noge imale su poteškoće s rotacionom gravitacijom, tako da je išao rubom prstena za posadu klecajući kolenima za Baltijelovim žustrim korakom. Baltijel je blokirao transmisiju kući, ustanovio je s nelagodnošću, uprkos činjenici da bi svakom hitnom pozivu u pomoć koji bi Senkovi mogao da uputi trebalo trideset i kusur godina da stigne. Teško da bi mogao da toliko dugo odoleva eventualno ubilački nastrojenu Baltijelu, ili da bi to uopšte mogao da učini.

„Samo mi reci, šefe“, požali se on čovekovim leđima.

Baltijel stade, okrenu se. Na licu mu je bilo izvesne gorljivosti koja natera Senkovija da se trgne. *Pronašao je Boga*, pomisli on smesta, što ni najmanje nije bilo dobro, pogotovo ako se imaju u vidu najskorije vesti od kuće. Dokono je listao novosti u hodu – sve je to bilo već decenijama zastarelo, ali činilo se da je Zemlja pre izvesnog vremena prošla kroz nevolje, sa antinaučnim terorizmom i čime sve ne. *Da ti bude drago što si u svemiru, čoveče.*

„Potrebno mi je da i ti vidiš.“ Nije to bila samo misterija radi misterije. Baltijel se pripremio da mu predoči otkrovenje, ali bez uspeha.

Još stotinu gumastih koraka i oni stigoše u vrhovnu komandu, gde su se na velikim ekranima videli podaci o suncu i planeti, kao i vizuelna predstava odredišnog sistema do kojeg su konačno došli, poznatog kao Tesa 834 po drevnom satelitu koji je kružio oko Zemlje i prvi ga pronašao na nebeskom svodu.

Senkovi je počeo od velikih stvari, uverivši se u to da zvezda neće preći u novu, potraživši velike poremećaje ili nedostatke Tese 834 pod b, c i d, tri kolosalna gasna džina koji su ispunjavali pustoš virtuelnog planetarijuma i imala privilegiju prvih nekoliko slova

abecede zato što su ih, usled njihove mase, instrumenti sa Zemlje prve otkrili. Dve od njih nisu bile mnogo manje od Jupitera, dok je jedna bila znatno veća. *Dobar štit od meteora za naše unutrašnje sveteve*, pomisli on. „E“ i „f“ su bili malo dalje, monstrumi od stenja i leda koji su išli samotnim putanjama tamo gde je sunce sistema bilo tek nešto više od još jedne zvezde među mnogima. Bila su tamo tri unutrašnja sveta, jedan od njih se bukvalno kontroljao kroz gornju atmosferu zvezde, a druga dva bila su bliski susedi u širokoj nastanjivoj zoni, ali međusobno različiti koliko je to za bliske rođake bilo moguće. Senkovi pozva još podataka, i dalje tragajući za problemom. Tesa 834g, spoljni deo tog para, bila je malo manja od Zemlje, i sijala je ledenim albedom kroz retku atmosferu lišenu gasova staklene bašte. Sva toplota koja se tamo zaputi samo je odskakala i gubila se u svemiru; bila to zona Zlatokose ili ne, svaka putnica namernica ustanovila bi da joj je kaša nejestiva i zamrznuta izuzev u jeku leta, oko ekvatora. Drugi svet, njihova meta Tesa 834h, bio je topliji od Zemlje, malo veći, sa vlažnom atmosferom koja je zadržavala toplotu, ljubomorno sakupljajući sve što bi joj sunce poslalo. Bio je tu mesec dovoljno velik da njegova gravitacija stvara plimu i oseku i održava stabilnost obrtne ose, a prvobitna pretraživanja pokazivala su prisustvo većine elemenata koji su za ljudski život bili korisni. Sve u svemu, biće to dobro mesto za obitavanje ljudi kada jednom na njemu otpočnu teraformiranje. Mogli bi da s minimalnim naporom uspostave funkcionalnu ekologiju i možda bi jednog dana ljudi mogli tu da dođu i žive. Ili bi ona luda Kernova mogla da dođe i počini neopisive stvari u ime nauke. Veliki deo tima za teraformiranje bio je ozlojeđen zbog svoje veličanstvene zatočnice i predvodnice Avrane Kern pošto se njeni prioriteti izgleda nisu poklapali sa manifestom misije, dok je Senkovi bio ozlojeđen zbog toga što je ona radila sve one zabavne stvari koje bi najradije radio on sam.

„Ovo sve izgleda...“ *Dobro*, osim što je sve izgledalo malčice previše dobro, sad kad je to već pomenuo. Posebno je kiseonika na Tesi 834h bilo više nego što je on očekivao. „Ah.... šta bi trebalo da...?“

„To je jedna od poslednjih analiza“, reče Baltijel preko njegovog ramena. „Tada su već bili veoma fokusirani. Odustali su od traganja za drugim stvarima. Neočekivanim.“ *Pravim stvarima*. Nije tako rekao, ali Senkovi je čuo prizvuk te misli u sagovornikovim rečima.

Brod je obavio sopstvenu analizu dok se primicao sistemu Tesa 834, i njegovi instrumenti bili su daleko napredniji od starih egzozondi, pa su iscrtili detaljnu sliku izazova teraformiranja koji se pred njima nalazio. Sam brod nije ni trepnuo pred podacima, niti je smatrao da je došao do nekakvog otkrića. Baš kao i egzozonda, on je mogao da vidi samo ono za čim je tragao. Senkovi je imao slične poteškoće. Čak je podigao najbolju vizuelnu sliku planete koju je brod snimio kad je prohujao kraj nje kako bi započeo sa kočenjem oko crvenonarandžastog sunca. Jedan jedini smeđi megakontinent, veliko more boje mastila, spiralni pramenovi oblaka. „Iskren da budem, ovo izgleda kao idealna teritorija za teraformiranje...“

Ali Baltijel je samo oćutao, i na kraju je svaki zvuk u prostoriji, svaki šum i šušanj, propao u zjapeću prazninu njegove tišine dok je on čekao da Senkovi obrne podatke poput kakve optičke iluzije kako bi video drugu stranu priče. I Senkovi konačno prekinu da posmatra rezultate analize kao egzozonda i pročita ih kao ljudsko biće, pa se i sam umiri i utihnu.

Udaljili su se od Zemlje više nego bilo koje ljudsko biće u istoriji, putovali čitavu generaciju, ostavili za sobom planetu rasparčanu i u političkom neredu kako bi ovom dalekom, pustom nebeskom telu podarili život. Ali zakasnili su. Život je već bio tu.

2

Brod za teraformiranje nosio je ime *Egejac*, i svi osim Senkovija i Baltijela pretpostavljali su da je to samo još jedan naziv sa dugog elektronskog spiska koji je neki računar čuvao kako bi letelicama davao bezazlena imena. Senkovi je zapravo hakovao ranjivi deo lanca podataka i izmenio naziv *Marata* u *Egejac* zato što mu se tako više dopadalo, ali nije dozvolio da se to sazna, ne dok su svi imali na umu toliko drugih stvari.

Egejac je imao trinaest članova posade, i sada je svaki od njih bio budan. Brodska sfera podataka bila je uskomešana dok je jedanaestoro ljudi pokušavalo da ustanovi šta se dešava. Senkovi bi više voleo da im samo jednostavno pošalje informacije, ili da ih uopšte ne saopšti, ali Baltijel je u dubini duše bio zabavljač, i štaviše, spremao se da predloži prilično radikalno odstupanje od njihove misije. Senkovi, koji je za to znao, već je radio na sopstvenim protivpredlozima, zato što je došao ovamo s konkretnim razlogom i nije mnogo voleo da mu se ljudi mešaju u rutinski rad, makar taj rutinski rad i bio planiran decenijama unapred.

On i Baltijel su imali dosta posla pre nego što su probudili ostale. *Egejac* je bio u stabilnoj orbiti oko Tese 834h, iako se embargo na podatke protezao i na ekrane koji bi inače poput prozora otkrivali pogled na svet ispod njih. Dvojica rano probuđenih

fabrikovali su dalekometni daljinski izvidnički uređaj za specijalni zadatak u atmosferi. Iskreno, najkompleksniji deo bila je iscrpna dezinfekcija te stvari. Bilo je zemaljskih mikroba koji su mogli da prežive vakuum i sagorevanje pri ulasku u atmosferu, a vek svemirske industrije stvorio je bizarno novo stanište za čije su nastanjivanje bakterije i gljivice evoluirale. To obično nije brinulo ljude zadužene za teraformiranje, jer na kraju krajeva, njihov posao i jeste bio da zaseju nove planete što većom količinom novog života. Ipak, Baltijel nije hteo da rizikuje. Tamo napolju nalazio se živi svet i on nipošto nije želeo da započne nekakvu mikropsku apokalipsu.

I tako su izvidnika odštampali, napravili ga od nule u sterilnim uslovima, prekrili ga penom i onda izbacili u svemir, gde mu je gumasti oklop spao tako da je preostala samo besprekorno čista sonda, netaknuta ljudskim rukama.

Onda su je poslali u atmosferu planete da pogleda. Senkovijeva mašta bila je puna jezera sa algama, bakterijskih naslaga, stromatolita. Istorija života na Zemlji bila je istorija dugotrajnog doba primitivnih jednoćelijskih organizama, samih ili na okupu u improvizovanim, neorganizovanim kolonijama. Kompleksan život je bio tek skora skrama na površini velike kace u kojoj su se prokariote hranile, delile i umirale. To su očekivali da pronađu: mulj nediferenciranog života na obalama tog jednog velikog kontinenta.

Onda se sonda spustila dovoljno da počne sa snimanjem slika, i oni su posmatrali i posmatrali, revidirajući svoje utiske, zgledajući se. Senkovi je kršio prste zbog implikacija po njegov rad; Baltijel je bio potpuno nepomičan, kao čovek kome se ukazala sudbina.

Smestili su sondu u njenu sopstvenu orbitu i rekli brodu da probudi ostale, pa su sada bili tu, okupljeni kako bi Baltijel mogao da povuče zavesu u stranu i pokaže im magiju.

„Verovatno se pitate jesam li sišao s uma“, obratio im se. U stvari, on je pratio njihove upite namenjene brodskim sistemima, upotreblivši pristup vrhovne komande kako bi prisluškiavao razgovore između njihovih implanata. Neki od njih zaista su mislili da je on pretrpeo nekakav slom usled procesa hladnog spavanja,

iako je to navodno bilo nemoguće u ovim modernim jedinicama. Ostali su razmatrali novosti sa Zemlje, prosejavali sve signale koji su jurili za *Egejcem* i dolazili do neprijatnog zaključka da je Zemlja – makar u stanju od pre trideset godina – bila u ratu po svemu osim po imenu. Zar je Baltijel smerao da se odluči za jednu ili drugu stranu? Zar se spremao da optuži neke od njih da su antinaučni kvislinzi? Sukob koji je ključao kod kuće – ili bar sukob koji je *tada* ključao – prevazilazio je konflikt između nauke i konzervatizma, ali pošto su svi oni bili naučnici, njihovo stanovište bilo je prirodno pristrasno.

Neki među njima pokušali su da zaobiđu njegov embargo, bilo da bi došli do još informacija, bilo, kao u slučaju doktorke Erme Lante, kako bi poslali izveštaj kući. Senkovi, koji je sada svojevoljno učestvovao u Baltijelovoj zaveri, uspeo je sve to da osujeti iz istih razloga zbog kojih su lovokradice bile najbolji lovočuvari. A niko nije mogao da pretpostavi šta je Lanteova mislila da bi izveštaj odaslan kući mogao da postigne sa ovakve udaljenosti. Bili su samostalna mala država od trinaestoro građana, odsečeni od ljudskog progressa, nasukani na pustom ostrvu u moru velikom kao cela vasseljena.

„Samo gledajte“, reče im Baltijel kada ih je sve okupio u jednoj od prostorija za sastanke na *Egejcu* i podigao isečke iz putopisa sonde koje je sam odabrao.

Gledano sa oblačnog neba prekrivenog prugama boje skuše, dole se nalazila velika crvenkastosmeđa udolina, sa dva ukrštena planinska lanca nalik na poluukopane linije kičmenih pršljenova, poput šavova koji su držali megakontinent na okupu. Bilo je to vrelo, suvo srce tropskih geografskih širina, a sonda je postojano letela iznad prašnjave udoline veličine Azije. Sa ove udaljenosti, bez uveličavanja, izgledala je gotovo bezlično. Ali tačka osmatranja bila je sve niža kako se sonda kontrolisano spuštala. Podaci o visini, temperaturi i sličnim stvarima treperili su u fusnotama koje su se neprestano menjale.

Na trenutak, tamo dole mogao je da bude i stari Mars, osim što nije bilo kratera. Svet je bio pustinja: strašna, negostoljubiva. Zrela za to da čovečanstvo u njoj sagradi novi Raj.

Sonda se spustila još niže, poletevši prema severu ovog sveta. Napred se nalazila linija tame, gde je počinjala noć, i snimak ju je sustizao. Pogled se pomerio, uveličao, trznuo udesno – bila je to Baltijelova naknadna montaža, pomalo nespretna pošto je on bio sanjar, ali ne nužno i umetnik. U pustinji je bilo jezera, mada nije bilo jasno od čega su se ona sastojala. Iskakala su pred očima iz jednoličnog smeđeg prostranstva, žuta, železnocrvena, plavičasto-zelena od bakarnih jedinjenja, često sa koncentričnim krugovima jedne neočekivane boje toksičnog izgleda unutar druge, pa potom unutar još jedne. Ličilo je to na sabirnice otpadnih voda iz neke fabrike koju ekološki lobi samo što nije zatvorio, a obale jezera bile su skorene od svetlucavih kristala. Prizor je bio divan, a opet je pružao sasvim jasnu sliku o nečemu škodljivom po život ljudi. Na prikazu je bila zabeležena temperatura od šezdeset i jednog Celzijusovog stepena.

Sonda se i dalje spuštala. Nije bilo nikakvog zvuka, i zaista, tamo bi jedino mogli da se čuju vetar, grebuckanje peska i rika sistema za hlađenje mašine vazduhom dok se ova upinjala da spreči sopstveno pregrevanje. Neko je crtao po zemlji oko jezera, a crtao je i u otrovnoj vodi. Bili su to kompleksni zrakasti crteži, nalik na tamne pahulje koje su se granale i granale, susretale međusobno. Baltijel je smatrao da je to nešto nalik na bakterijske kolonije; Senkovi je rekao da bi isto tako lako moglo da bude i neorganskog porekla. Ali to su bile najneuzbudljivije slike koje je želeo da posada vidi; na kraju krajeva, bio je rođeni zabavljač.

Međutim, pretpostavljao je da bi njegova publika mogla da počne malo da se vrpolti posle posmatranja vanzemaljske pustinje bezmalo trideset minuta. Pogled iz sonde ponovo se promeni, okrenuvši se prema nanizanim zupcima jednog od dva planinska venca, uveličavajući, zumirajući sve dok se tamo nije ukazala tačkica koja se kretala po licu tog crvenog kamena. Čak i uz sve što je sonda mogla da im pruži, teško je bilo ustanoviti šta tačno vide.

Nešto bledo kretalo se u vazduhu i ljudsko oko je pokušavalo da to protumači kao pticu, mašinu. Sonda se primicala što je brže mogla, jureći za tim. Sada je podsećalo prevashodno na tanku plastičnu kesu ponesenu vetrom, koja je ponirala i uzdizala se.

Tamo gde se pustinja susretala sa planinama, vetrovi su bili jaki; najzad, ostali su bez prostora za duvanje, i sada su ih te uzdignute stenovite police suzbijale. Sonda je snimila nalete oblaka smeđecrvenog peska, uskovitlanu prašinu, velike i kompleksne tople struje koje su se vrtložile uvis i nosile raznorazne sitne otpatke u više slojeve atmosfere.

Kamera više nije pratila plastičnu kesu; sada se ova vratila u vidokrug, mnogo bliža. Sonda se dizala, sad iznad vrhova, zagledana naniže. Stvorenje – nesumnjivo živo biće – lenjo se mreškalo dok se uzdizalo prateći liniju planina.

„Mislimo da je prečnika više od deset metara“, ogłosi se Baltijel, pošto sonda nije naročito dobro dočaravala razmere.

Ličilo je to na meduzu, stvorenje od apsurdno tankih slojeva, zrakastog izgleda, i plovilo je na vetrovima dok su se za njim vukla vlakna jedva vidljiva osim kada bi zasvetlucala na suncu. Prateći ga dugo, Baltijel je napomenuo kako to nije naprosto nekakav otpad podignut u vazduh i prepušten milosti i nemilosti prirode. Neka struktura unutar toga neprestano mu je podešavala oblik i dimenzije kao da tamo posada mornara spušta i podiže jedra. U publici je vladalo raspoloženje koje je govorilo da to možda Baltijel vidi ono što želi da vidi, ali svi su videli džinovskog letećeg beskičmenjaka. Svi su videli vanzemaljsko biće. Šta god da su mislili o Baltijelovim individualnim zaključcima, raspoloženje publike bilo je zauvek promenjeno, kao i ona sama.

Oni su bili prva ljudska bića koja su ugledala nešto što je evoluiralo na drugom svetu i ništa nije dugovalo Zemlji.

„Nije to ništa“, reče im Baltijel i pređe na sledeću stavku sa njegove vanzemaljske plej-liste.

Ova je bila jedna od njegovih omiljenih, zbog čiste umetnosti. Sonda je lebdela noćnim nebom, a zemlja ispod nje izgledala je

gola, krševita a opet ravna; bila je to i dalje pustinja, ali na većoj visini sa umerenom temperaturom, visoravan otprilike veličine (i, zahvaljujući čistom slučaju, oblika) Teksasa. Mesec planete bio je samo iver u obliku srpa na nebu. Kamere sonde davale su sve od sebe da pojačaju svetlost. Tlo ispod nje imalo je neobičnu teksturu, sa uvojima i isprepletenim grozdovima nalik na stisnute pesnice, a svaka od njih nalazila se u praznom prostoru dalje od komšija.

Pravovremenost trenutka bila je u potpunosti posledica srećnog slučaja; sonda je (pod Baltijelovim navođenjem) još pokušavala da razabere u šta to gleda kada se zora pojavila na rubu sveta i zasula ga crvenim svetlom. Kako je dan svitao nad visoravni, pesnice su se spiralno otvarale, izbacujući pet razgranatih ruku čije su unutrašnje površine bile tamne kao jezera – ne zelene od hlorofila, niti bilo koje druge boje, pre su ličile na solarne ćelije nego na biljke, a opet su svakako ispijale sunčevu svetlost u nekakvoj razmeni analognoj sa fotosintezom. Da bi činile šta? Njihov svet bio je ograničen vrhom visoravni koji su prekrivale. Ili je možda ova stajaća forma bila samo odrasla, dok su se njene larve kretale pomoću vetrova da bi ih hvatale i proždirale ogromne meduze... Možda, možda, i tu su i najbolja nagađanja Baltijela ili bilo koga od njih samo bila besciljno bacana u uragan nepoznatog.

Sada je sonda letela iznad mora, ali to je bio medij za koji nije bila podešena i voda je bila gotovo potpuno neprozirna. Ali nešto se gibalo tik ispod površine – neki ogroman obao stvor nalik na bledu senku koja je svetlucala u okeanu gustom kao mastilo. Nesposobna da razazna više od toga, sonda je odletela dalje. Sada su videli kako na talasima poskakuju male kvržice – „male“ je podrazumevalo da su veće od čoveka, ali tamni okean je bio toliko ogroman da je sve u poređenju s njim izgledalo patuljasto. Bile su providne, prošarane žilama. Baltijel je mislio da su to nedozrele nebeske meduze. Možda, možda. Pokazao im je i polove – tamo nije bilo kopna niti leđa, već se umesto toga prostirao čudni pokrov morske trave sačinjen od pipaka i cvetova, prekrivajući stotine kvadratnih kilometara.

Sve je bilo organizovano u glavčine i žbice, bizarni pločasti obrazac kada se gledalo odozgo. Koloplet je izgledao živo ali nepomično, a opet je postojao osećaj neprestanog kretanja odozdo.

Sada već više niko nije slao upite računaru niti pokušavao da zaobiđe embargo. Opčinio ih je, i zar je neko mogao da ih krivi? A opet, najbolje je sačuvao za kraj.

Ta poslednja sekvenca prikazivala je mesto gde se more spajalo s kopnom, zaštićeno od sparušene unutrašnjosti planinama koje su se probijale kroz vlažan vazduh i protresale ga tako da je iz njega lila sva kiša koju je imao da ponudi. Tu su bili na visokim geografskim širinama, gde je po zemaljskim merilima i dalje bilo toplo, ali je u poređenju sa ubistvenim tropima delovalo kao dah svežeg vazduha. Pogled sonde vinuo se iznad ravnog pejzaža jezera, potoka i blata, slane močvare dokle god je oko moglo da dosegne.

Posvuda je život širio latice, lišće ili neke druge vanzemaljske organe pred suncem, ukopavajući korenje da isisa iz zasoljenog tla minerale koje je donelo more. Ili je možda radio nešto drugo, obavljao neki tuđinski proces bez zemaljskog ekvivalenta. Sve je bilo nisko i kržljivo, biologija ovog sveta nije proizvela ništa što bi moglo da održi visoko drvo u uspravnom položaju. Sve je bilo nekako crno, sa naznakama presijavanja u plavozelenim ili rdastocrvenim nijansama. Sonda je sletela niže, loveći sočivima pokrete. Nešto promiče između nje i tla, nešto krilato i zasigurno ne međuzasto, nimalo nalik na pticu, u nizu stakato nasrtaja kroz vazduh. Za njim, na tlu ponovo započe kretanje, priča o plenu i grabljivcu iz vazduha kojoj je nemoguće odoleti. Tamo su bila stvorenja nalik na bodljikavo kamenje, koja su polako išla napred i napasala se na rubovima jezera.

Baltijel je tu okončao prezentaciju. Videli su dovoljno da znaju kako sigurno postoji još mnogo toga da se vidi. Ili, možda su jedno

ili dvoje gajili u sebi nekakvo pritajeno razočaranje, zasnovano na određenoj vrsti priče. Jer kad odete na drugi svet i susretnete vanzemaljce, ti bi vanzemaljci trebalo da budu u stanju da vas pozdrave. Koliko god da nauka uznapreduje, ljudski um i dalje smešta sebe u središte univerzuma. Ako ne da bi stvorilo inteligenciju, čemu onda sve to? Gde su gradovi, svemirske luke ili makar napuštene ruševine neke starije civilizacije? A opet, ovo je bio sav vanzemaljski život koji je ljudsko oko moglo da otkrije bez pomoći. Bilo je pravo čudo to što se on razvio iz analoga bakterija; čudo što je rezultat bilo nešto što su uopšte mogli da prepoznaju kao „život“.

Onda se Baltijel pozvao na manifest njihove misije koji je bio, naravno (i sasvim uzgredno), da unište sve to i zamene nečim više nalik na kuću.

Senkovi je sa interesovanjem posmatrao reakcije posade. Nije bilo nikakve garancije da će oni sagledati stvari iz Baltijelove perspektive. *Naposletku, kao što vele stari filmovi, prevalili smo trideset jednu svetlosnu godinu od Zemlje kako bismo teraformirali planete i žvakali žvake, a sad smo potpuno ostali bez žvaka.* Zapravo, bilo je žvaka, ili makar sredstava da se one proizvedu, ali nije u tome bila stvar.

Kakav je, najzad, bio „tip“ jednog teraformera? Mogli su da se nazovu odvažnim krajišnicima, svakako, izdržljivim inženjerima koji su došli da sebi nađu dom u dalekim krajevima ljudske sfere uticaja, poput graditelja železnice iz prošlosti. Osim što je to bilo, naravno, koještarija. Niko ovde nije pristao da živi očajnički i opasno kako bi slao sitniš svojoj porodici. Oni nisu bili ni kolonisti, kojima je suđeno da se čeliče pod tuđim nebom sve dok bilo oni bilo planeta ne pokleknu. Kad se procedure ubrzanog teraformiranja prime, sami teraformeri otputovaće prvim brodom i ostaviti planetu netaknutu za nekog drugog koji će na njoj živeti. Osim ako se toliko ne zaljube u svojih ruku delo da odluče da ostanu, protivno svakoj politici i naređenjima. I, kad smo već kod toga...

„To me je dovelo u donekle nezgodan položaj“, govorio je Baltijel, izlažući svoje rezonovanje, iako je već došao do odgovora

na sve. „Ovo je situacija bez presedana. Uputstva za našu misiju ovo ne pokrivaju.“ Grimasa, još prizivanja podataka u njihovim mislima ili na brodskim ekranima kako bi oni mogli da ih koriste. „Prve ekspedicije teraformiranja jesu one unutar sunčevog sistema, pa i prva misija upućena van sistema. Svi su bili oduševljeni mogućim vanzemaljskim životom. A nisu pronašli čak ni mikrob, trošeći pritom strašno mnogo para i resursa. Tako je to otpalo, da sačeka kasnije misije. Niko to više i ne pominje u priručniku. A baš i nismo u situaciji da zovemo Zemlju da nam razjasne stvar i onda sačekamo šezdeset dve godine da čujemo šta tamo o ovome misle. Odluka je na nama.“ Čime je, naravno, mislio „na meni“.

Senkovi pomisli da bi zaista mogli prosto da se vrate na spavanje još šest decenija i kusur, tako da ih brod probudi kad Zemlja donese odluku, ali to je smrdelo na ropsku odanost vlastima koju on nikada nije podržavao. Ipak, bio je iznenađen tim krstaškim plamenom u Baltijelu, koji je očito bio manje ortodoksan lik nego što je Senkovi mislio.

„Nadam se da ćete me podržati u komandnoj odluci koju donosim. Ne možemo tek tako da prionemo na rad na ovoj planeti“, reče im Baltijel svima. „Bio bi to zločin, genocid nad nečim što možda nikada nećemo ponovo pronaći u životnom veku naše vrste.“ A pritom se uglavnom obraćao istomišljenicima. Šta čini jednog teraformera? Očigledno, spremnost da ne teraformira ako tu već postoji nešto interesantnije, kao da ih je sve obuzeo hiperaktivni poremećaj manjka pažnje. Videvši ga kako se mršti, Baltijel odasla direktnu poruku: *Zar ih kriviš?*

Ne. I sasvim podržavam tvoju odluku..., odvrati mu Senkovi, ostavivši „ali“ da visi tamo, neizgovoreno.

A bila je tu i šaćica onih koji bi očigledno radije prionuli na teraformiranje – oni su ovamo došli kako bi obavili posao, i premda nisu ostali netaknuti čudesima koja su im bila pokazana, nisu bili spremni da tek tako sede dokoni.

„Predlažem da promenimo našu misiju“, reče Baltijel svima. „Naposletku, tehnologija kojom raspoložemo projektovana je tako da može da izađe na kraj sa širokim rasponom istraživačkih

zadataka kao i sa konkretnim preuređenjem planeta. Imali smo obavezu da proučimo ono što pronađemo ovde, da izvestimo Zemlju o tome. Nećemo ovde biti poslednji. Ova planeta će za naučnike postati dragulj galaksije. Ali možemo da budemo prvi, i da dobro postavimo osnove za dalji rad. Možemo ući u istorijske udžbenike, svi mi.“

„Svi mi“ je značilo „ja“, ali verovatno bi bilo još imena u fusionsotama, ili ovekovečenih u geografskim pojmovima. *Mont Senkovi... ili možda ne. Zvuči kao uputstvo nekom preparatoru.**

I opet, Baltijel je općinio većinu, ali posle ovog preokreta bilo je malo više nezadovoljnih. Na kraju krajeva, svi su oni bili stručnjaci odabrani za konkretan zadatak, a ovo nije bilo to. Senkovi je prebrojao četvoro. Bili su to: Mejlem, Han, Lortis, Polister. Ostalih sedmoro bili su na Baltijelovoj strani kad je reč o onome što bi trebalo da čine.

Senkovi zaključio da je ovo pravi trenutak za njega i zatraži dozvolu da govori. Baltijel ga pogleda iskosa i zatraži malo više konteksta, a Senkovi mu zauzvrat samo sasu sve podatke u vezi s planom. *Da vidimo je li pametan kao što misli da jeste.*

Baltijel trepnu dvaput – ta trenutna stanka bila je sve što su ostali videli – pa žustro klimnu glavom. „Gospodine Senkovi, imate reč.“

Senkovi trepnu, obliznu suve usne, pomislivši da bi radije osvajao nego gubio poene kad do odmeravanja poena dođe. Dok su sve oči bile okrenute prema njemu, on se nakašlja kako bi dobio malo na vremenu, pa reče: „Najzad, nije baš da bi nas oni prosto ostavili na miru.“ On nije bio besednik kao Baltijel. Trudio se da ne mumla sebi u grudi. „Znate kako su nazivali inicijativu teraformiranja kada smo napustili Zemljinu orbitu? Projekat Večnost. Zato što ovo to jeste. Ovako ljudska rasa postaje besmrtna, da li me razumete? Nismo na Zemlji. Mi *stvaramo* nove domove među zvezdama, bilo da nas zvezde žele ili ne. Moćni smo kao bogovi.

* Igra rečima. *Mount*, osim što se na engleskom koristi za goru, planinu, kao glagol između ostalog znači i „postavi“ (prepariranu životinju na zid). (Prim. prev.)

Ljudi će doći ovamo u očekivanju da pronađu dom. Biće veoma zadivljeni meduzama, pokretnim kamenjem i koječime, ali onda će početi da postavljaju nezgodna pitanja poput: 'Onda, koja je moja kuća?' Hoću reći, znate vi ljude. Svi ih znamo. Kukaju, kukaju, zahtevaju, zahtevaju. 'Prešli smo trideset svetlosnih godina, a vi nam pokazujete slike plimnih močvara.'" Osmehnuo se malo i video kako mu nekoliko ljudi uzvraća osmehom. Baltijel je bio bezizražajan, i čekao. *Kako je, kog đavola, on svario sve to? Da li je naložio brodu da mu to razloži? Da li je hakovao moje datoteke i pročitao ih pre sastanka?*

„Ali Jusuf je u pravu“, nastavi on, pokazavši nervozno, nemirno prema Baltijelu. „Ne možemo obaviti misiju, ne onako kako bi trebalo. Ali ipak je možemo obaviti. Gledajte.“ I on poče da podiže svoje grafikone i podatke, iza kojih je mogao da se dovoljno sakrije kako bi njegov glas dobio na snazi dok je govorio dalje. „Sledeća planeta, Tesa 834g – to je uglavnom ledena kugla, na samoj granici zone tečne vode, ali geološki aktivna, a osnove teraformiranja govore da možemo precizno da bombardujemo linije raseda kako bismo sve aktivirali odjednom, i onda ona više neće biti dugo ledena kugla, a gas koji tako dobijemo poništiće albedo, i potom će tamo biti dovoljno toplo da voda ostane voda. A tamo ima i malo kopna. Samo malo. Biće ga više kada se led pretvori u tečnost.“

„Ne mnogo više“, napomenu Hanova. „Dobijam dva zarez jedan procenat ukupne površine, sve u lancima malih ostrva.“ Ona baci sopstvene skicirane kalkulacije na zajednički virtuelni prikaz tako da svi mogu da ih pogledaju. Lea Han je bila najstarija od njih, dve godine starija od Baltijela, i njen račun je bio besprekoran s obzirom na to da nije imala mnogo vremena za pripremu. *Niko nije obratio pažnju na protivnika*, pomisli Senkovi, ali Hanova je makar igrala igru.

„Dakle, kolonisti će živeti na čamcima“, predloži on. „Ili to, ili će otići da žive kraj vanzemaljaca, a kako će to izgledati za tri ili četiri generacije? Misliš da će se svi ponašati kao odgovorne komšije?“

„To je veoma pesimistička procena ljudskog duha“, prigovori neko – Senkovi potraži ime i dobi „Sparki“, uz dosije sa procenom koji je govorio o pouzdanoj kompetentnosti lišenoj briljantnosti.

„Sa kojom sam slučajno saglasan.“ Baltijel bez imalo muke zaključio tu temu. „Ne znamo kakav će biti politički milje među eventualnim kolonistima.“ A na licima ljudi videlo se da su stare vesti koje su imali sa Zemlje većini bile trenutno najvažnije. Među pridošlicama bi mogao da bude i talas ideoloških manijaka koji bi došli da ostvare svoju maniju van domašaja neprijatelja na Zemlji. „Ne znamo kakvi će im biti prioriteti“, nastavi Baltijel. „Moj je da čuvam ono što smo ovde zatekli, i da to proučavam. Uzeću nezavisni modul sa *Egejca* koji bi ostao u orbiti oko 834h. Tražim dobrovoljce za taj tim. Gospodin Senkovi ima moju podršku za pokušaj teraformiranja Tese 834g, i on će zadržati lavovski deo brodskih resursa kako bi tome pristupio. I on će, isto tako, tragati za dobrovoljcima, a ja mogu da garantujem da će, kada konačno pošaljemo vest Zemlji ili kada ova stigne s nje do nas, njegov tim imati budućnost u poslu teraformiranja.“

Što i dalje nije tako zanimljivo kao proučavanje letećih meduza, zaključio Senkovi, ali nije mogao da kaže kako mu Baltijel nije udelio dobar deo posla. Sam je već razmišljao o tehničkim izazovima oživljavanja ledenog sveta.

Na kraju su mu pristupili Mejlem, Polister i Hanova, dok je Lortis postupio suprotno Senkovijevoj proceni kako bi se pridružio Vanzemaljskom timu. Troje saradnika bilo je, po njegovoj proceni, verovatno za dvoje previše nego što mu je zaista bilo potrebno. Na kraju krajeva, sav težak posao obavljace mašine.

„Jedno pitanje“, ubaci bistri Sparki, upravo kada je sve bilo odlučeno. „Šta ako pronađete život na 834g?“

Senkovi slegnu ramenima. „Onda će, osim ako nije sposoban za radijsku komunikaciju i veoma brzo učenje, verovatno da najbe“, reče on.